

Vplyv prírodných látok na regeneráciu pečene a obličiek. Použitie u holubov, exotických vtákov a dravcov.

V chovoch exotických vtákov a holubov sa pomerne často vyskytujú metabolické poruchy vyplývajúce z nedostatočnej činnosti pečene a obličiek. K poruchám funkcie týchto orgánov dochádza pri ich silnom zaťažení alebo poškodení, čo zhoršuje celkovú kondíciu, odolnosť a životaschopnosť zvierat.

Pečeň je orgán s mnohými funkciami. Je to „chemické laboratórium“, ktoré spracováva látky vstrebané v čreve a vyrába z nich látky potrebné na stavbu a riadnu činnosť organizmu, vytvára energiu nevyhnutnú pre všetky životné funkcie, odstraňuje cudzorodé materiály, ktoré sa dostali do krvi zo žalúdka a čriev a produkuje žlč, dôležitú pre metabolizmus tukov a vitamínov.

Pečeňové bunky môžu byť poškodzované rôznymi cudzorodými, chemickými a toxickými látkami, ktoré sa vstrebávajú z čriev do krvného obehu a do pečene. So škodlivinami jedinec prichádza do kontaktu v prostredí (mykotoxíny, bakteriálne toxíny, herbicidy, pesticidy, kovy, liečivá, rôzne chemické látky, čpavok), alebo vznikajú priamo v tele v priebehu metabolických procesov. Škodlivé metabolity sa vo zvýšenej miere tvoria pri rôznych poruchách trávenia, zápaloch čriev, horúčkových ochoreniach alebo pri akejkoľvek silnej, najmä však dlho trvajúcej záťaži organizmu. K zvýšenej fyzickej záťaži u vtákov dochádza v niektorých vývojových etapách (napr. intenzívny rast mláďat), pri hniezdení a rôznych stresových situáciách vrátane teplotného stresu. Veľmi nepriaznivé účinky na činnosť pečene a tým aj na odolnosť a dobrú kondíciu zvierat, majú dietetické poruchy, najčastejšie podávanie nevhodného alebo zdravotne závažného, zatuchnutého, plesnivého alebo chemicky ošetrovaného krmiva, nevyvážená, nedostatočná alebo naopak nadmerná výživa a nedostatočný prisun tekutín. Chýb vo výžive sa zväčša dopúšťajú menej skúsení drobnochovatelia exotických vtákov. Pre zabezpečenie správnej výživy je potrebné dokonale poznať a rešpektovať fyziologické danosti a potreby chovaných zvierat. Tu sa preto žiada pripomenúť rozdelenie exotov do skupín podľa ich nárokov na výživu:

I. skupina – **andulky, kanáriky, korely, rozely, agapornisy a iné malé papagáje.**

Hlavnou zložkou potravy súzrná obilnín a semená olejní. Doplnkovo orechy, dužinaté plody a malý hmyz.

II. skupina – **alexandre, ary, kakadu a prevažná väčšina veľkých papagájov.** Hlavnou zložkou potravy sú semená olejní a orechy. Vedľajšiu zložku potravy tvoria dužinaté plody, hmyz, prípadne varené vajíčko. Zriedkavo konzumujú zrniny.

III. skupina – **papagáje lori.** Hlavnou zložkou potravy sú dužinaté plody a ovocné šťavy. Ako doplnok tejto riedkej stravy sa podávajú semená olejní, orechy a krmivá živočíšneho pôvodu (hmyz, vajcia...)

Vzhľadom na veľmi všestrannú činnosť pečene bývajú aj príznaky jej poškodenia rôznorodé a často dost' nešpecifické. U postihnutých jedincov pozorujeme poruchy celkového zdravotného stavu, malátnosť, zaostávanie mláďat v raste a vo vývoji, málokrvnosť, zníženú odolnosť voči infekciám, poruchy reprodukcie, neschopnosť hniezdenia a pod. Postihnutie pečene býva sprevádzané aj tráviacimi poruchami (nechutenstvo, zmenený trus, hnačky).

Obličky sú „čistiareň“, cez ktorú prechádzajú a vylučujú sa z tela odpadové produkty metabolizmu, cudzorodé látky, lieky a ich metabolity a tiež škodlivé mikroorganizmy. Ďalšou dôležitou funkciou obličiek je udržiavanie rovnováhy vnútorného prostredia organizmu, čo znamená že sú schopné odstraňovať vodu a elektrolyty pri ich nadbytku a naopak zadržiavať v tele pri ich nedostatku. Zúčastňujú sa na udržiavaní stáleho pH vnútorného prostredia a zloženia telových tekutín.

Aj malé poškodenia obličiek sa prejavujú poruchami ich činnosti, pričom sa zadržiavajú nežiaduce látky v organizme. Tieto môžu následne poškodzovať bunky ďalších orgánov

a spôsobovať rôzne zdravotné problémy. K poškodeniu obličiek dochádza pri otravách, vírusových, bakteriálnych a plesňových ochoreniach, pri zápaloch čriev, hnačkových a iných ochoreniach spojených so stratami vody. Obličky bývajú často postihnuté pri skrmovaní krmiva s vysokým obsahom bielkovín, ako aj pri zníženom príjme vody, hlavne u mláďat v prvých dňoch života. Na činnosť obličiek môžu nepriaznivo vplyvať aj mnohé liečivá.

Zvieratá s postihnutými obličkami nie sú schopné dostatočne odolávať infekciám. Pri zlom fungovaní obličiek je porušená ich vylučovacia schopnosť, preto dochádza k hromadeniu odpadových látok, toxínov aj samotných pôvodcov infekcií v tele, čo vedie k ďalšiemu oslabovaniu organizmu a zhoršovaniu zdravotného stavu chorých jedincov.

Z hore uvedeného vyplýva, že pre zdravie zvierat, ich odolnosť voči chorobám a výkonnosť organizmu je správna činnosť pečene a obličiek nenahraditeľná. Predchádzať metabolickým poruchám je možné cestou dodržiavania správnej výživy a podmienok chovu zvierat, ako aj cestou podpory trávenia, udržiavania fyziologickej mikroflóry v črevách a podpory činnosti a regenerácie pečenej a obličkových buniek. Za týmto účelom je najvhodnejšie používať prírodné látky, ktoré nemajú vedľajšie nežiaduce účinky na zdravie zvierat a podporujú fyziologické funkcie orgánov bez ich zbytočného zaťaženia chemickými látkami. V tomto smere sa osvedčilo okrem podávania probiotík a prebiotík na zachovanie zdravej črevnej mikroflóry, predovšetkým podávanie prípravkov Carnifarm, Nefrovet a Silivet, vyrábaných vo forme roztokov, na ochranu, regeneráciu a podporu činnosti pečene a obličiek.

Carnifarm sol. je špeciálny prípravok na báze prírodných látok, ktorý upravuje tvorbu bunkovej energie a látkovú premenu tukov v pečeni. Obsahuje pre organizmus veľmi dôležitý karnitín, taurín, arginín a horčík. Zloženie má podstatný vplyv na správne fungovanie všetkých systémov v organizme. Jeho jednotlivé komponenty povzbudzujú proces trávenia. Prítomnosť karnitínu v prípravku podporuje odolnosť organizmu, svalovú silu a aktivitu srdcového svalu.

Odporúča sa jeho podávanie za účelom podpory reprodukcie vtákov – zvýšenie oplodnenosti vajíčok a schopnosti hniezdenia, liahnivosti a životaschopnosti mláďat, ďalej na podporu rastu a vývoja mláďat, proti teplotnému stresu, na zlepšenie kondície pri zvýšenej fyzickej záťaži a príprave zvierat na výstavnú a chovateľskú sezónu, a to v dávkach 1 ml prípravku na 1,2 litra vody, 7 až 10 dní v 2 až 4 týždňových intervaloch.

Silivet sol. Je rastlinný prípravok na ochranu a regeneráciu pečene. Jeho aktívnou zložkou je extrakt z plodov *Silybum marianum* (ostropestec mariánsky) s obsahom flavonoidov, ktorých súhrnný názov je silymarín. Tento regeneruje pečenej bunky poškodené rôznymi toxínmi, antibiotikami, ťažkými kovmi a inými cudzorodými látkami, s ktorými môžu vtáky prísť do kontaktu a konzumovať ich. Ochranný účinok silymarínu je daný predovšetkým stabilizáciou bunkových membrán, antioxidantnými vlastnosťami a priaznivým ovplyvnením syntézy bielkovín v pečenej bunkách. Uľahčuje vylučovanie žlče a utišuje kŕče, podporuje metabolizmus tela a trávenie. Ochrannú a podpornú funkciu má aj vitamín C, ktorý sa zúčastňuje na oxidoredukčných reakciách.

Jeho použitie má opodstatnenie pri všetkých poruchách činnosti pečene, po každej liečbe antibiotikami a chemoterapeutikami, počas rekonvalescencie po prekonaných chorobách pečene a infekčných chorobách, pri hnačkách, otravách, po podávaní zdravotne závažného krmiva a preventívne v každej vývojovej etape, v dávke 1 – 2 ml na 1 liter pitnej vody po dobu 7 dní. U mláďat holubov sa osvedčilo podávanie prípravku Silivet po dobu 4 týždňov spolu s probiotickým prípravkom Propoul plv., čo značne znížilo chorobnosť a úmrtnosť a zvýšilo odolnosť, životaschopnosť a rast mláďat.

Nefrovet sol. obsahuje extrakty rastlín (plod pakmínu, vňať zlatobyle, púpava, semeno petržlenu, oplodie fazule), ktoré pozitívne ovplyvňujú činnosť obličiek a pečene. Komplex týchto extraktov pôsobí močopudne, má protizápalový, antimikrobiálny, analgetický

a spazmolytický (znižuje napätie hladkého svalstva) účinok, reguluje vylučovanie metabolitov močom, stimuluje činnosť žľazy a podporuje tráviace procesy. Obsah vitamínov skupiny B a aminokyselín v prípravku ovplyvňuje metabolické procesy, činnosť nervového systému a krvotvorby, podporuje rast mláďat a kvalitu operenia.

Nefrovet sol. je vhodný na podpornú liečbu pri všetkých chorobách spôsobených baktériami, vírusmi a plesňami, pri poškodeniach pečene rôznymi toxínmi, vysokým obsahom bielkovín v krmive, zníženým príjmom vody (urikóza) alebo nadmernou stratou vody (hnačky, horúčky...). Veľmi dobré výsledky sa dosahujú pri jeho použití v prvých dňoch života zvierat na prevenciu urikózy, zlyhania obličiek a obehového systému. U holubov a exotických vtákov sa odporúča podávať 1,5 – 2 ml prípravku Nefrovet sol. na 1 liter pitnej vody počas 5 – 10 dní.

Veľmi dobré skúsenosti s používaním uvedených prípravkov u exotických vtákov a dravcov majú chovatelia aj veterinárni lekári. MVDr. Juraj Šimunek, pôsobiaci na Veterinárnej poliklinike v Nových Zámkoch to dokumentuje 3 prípadmi zo svojej veterinárnej praxe.

V prvom prípade sa jedná o 4 ročnú samicu kakadu žltuchochlatého z domáceho odchovu. Chovateľ premiestnil samicu so samcom do novej voliéry za účelom vytvorenia nového chovného páru. Po niekoľkých dňoch spozoroval, že samica má redší trus a zdržiava sa prevažne v jednej časti voliéry, kde boli umiestnené rôzne preliezačky z lana a mostíky z pletiva z poinkovaného drôtu. Neskôr začala mať potácajúcu chôdzu a vytáčať hlavu dohora. Stalo sa, že odpadla z bidla, začala sa triasť a metala sebou vo voliére.

Chovateľ vzal papagája na veterinárnu kliniku, kde bol po dôkladnom klinickom vyšetrení urobený RTG snímok, ktorý preukázal prítomnosť drobných kovových telies v tráviacom trakte. Na základe anamnézy a vyšetrení bola diagnostikovaná intoxikácia zinkom s následným poškodením pečene a obličiek. Ihneď bola zahájená medikamentózna terapia. Spolu s prípravkami na odstránenie čistočiek kovu z tráviaceho traktu a vylúčenie kovu z krvného riečiska bolo podávaných 3 – 5 kvapiek prípravkov Silivet a Nefrovet sondou do žalúdka dva krát denne po dobu 5 dní s cieľom ochrániť pečeň a obličky pred vplyvom toxického pôsobenia kovu. Silivet a Nefrovet boli súčasne pridávané aj do pitnej vody, ktorú vták bez problémov prijímal. Na 6 deň kontrolný RTG snímok ukázal, že tráviaci systém je už bez prítomnosti kovových čistočiek. S podávaním prípravkov Silivet a Nefrovet v pitnej vode sa pokračovalo ďalších 14 dní.

Do 10 – 12 dní od zahájenia terapie sa klinický stav pacienta znormalizoval a nevykazoval žiadne príznaky intoxikácie alebo chronického poškodenia pečene a obličiek. Chovateľ sa presvedčil o pozitívnych účinkoch prípravkov Silivet a Nefrovet a naďalej ich vo svojom chove preventívne používa.

Ďalším prípadom je Amazoňan kubánsky, 20 ročný samec Riko, chovaný v klietke. Majiteľka v anamnéze uviedla dlhodobé nechutenstvo, nechotu k pohybu, ospávanie v klietke, našuchorené perie a neustále preberanie pierok na krídlach a chvoste. Pacient má pokojnú a priateľskú povahu, čo značne uľahčilo priebeh klinického vyšetrenia. Pri vyšetrení bola zistená obezita a prítomnosť veľkého množstva šupiniek na koži, ktoré sa papagáj snažil zobákom dostať spod peria. Z ďalšieho rozhovoru s majiteľkou vyplynulo, že papagáj je niekoľko rokov kŕmený len čiernou slnečnicou s občasným prídavkom ovocia a zeleniny. Po klinickom vyšetrení a zistení závažných chýb vo výžive, mohla byť stanovená diagnóza – steatóza (stučnenie) pečene. Majiteľka bola následne oboznámená s chybami, ktorých sa pri kŕmení dopúšťala a bolo jej vysvetlené ako sa upraví kŕmna dávka a akým spôsobom bude

ďalej pristupovať ku kŕmeniu. Papagájovi bol nasadený na 14 dní Silivet v dávkach 1 ml na 0,1 l vody a na ďalších 7 dní Nefrovet v tých istých dávkach.

Po tejto liečbe so súčasnou úpravou stravy sa kvalita kože a peria výrazne zlepšila. Prachové perie (šupinky) sa vytratilo a papagáj sa prestal škriabať a ozobávať. V súčasnosti prijíma pestrú stravu bohatú na širokú škálu semien, orieškov, ovocia, bobúľ a zeleniny. Naďalej dostáva Silivet v dávke 1ml na 0,1 l pitnej vody po dobu 5 dní, pričom sa kúra opakuje jedenkrát za mesiac.

Tretím prípadom je okrúžkovaný 1,5 ročný samec orliaka morského. Na kliniku ho priniesol ochranár ktorý ho našiel na poli s pokosenou d'atelinou. Nálezca uviedol, že vták sa snažil mávať krídlami, ale nedokázal vzlietnuť. Klinickým vyšetrením doplneným o RTG snímok bol zistený zlý výživný stav pacienta, pričom končatiny a krídla bolestivé neboli a tak isto neboli na tele prítomné ani strelné rany, modriny alebo zlomeniny. Tráviaci trakt bol prázdny, čo spolu s vystúpenou prsnou kosťou svedčilo o dlhodobejšom hladovaní. Diagnosticky prichádzal do úvahy otras mozgu po náraze do stĺpa alebo do stromu s následnou neschopnosťou lietania a atrofiou prsného svalstva, alebo otrava rodenticídmi po požití otrávených hlodavcov na poli.

Zvierat'u boli hneď podané injekčne podporné vitamíny a sondou 15 ml roztoku s obsahom glukózy, elektrolytov, vitamínu K, 0,5 ml Nefrovet sol. a 0,5 ml Silivet sol. Ochránár vzal orliaka morského do záchytného centra pre dravce, kde začal prijímať potravu. Chovateľ ešte 10 dní namáčal striedavo do prípravkov Silivet a Nefrovet kúsky mäsa, ktorými vtáka kŕmil. Pacient pomaly zosilnieva a na jar sa plánuje jeho vypustenie do prírody.

Na záver je potrebné dodať, že prípravky Carnifarm sol., Nefrovet sol. a Silivet sol., sú určené nielen pre exotické vtáky, holuby a dravce ale aj pre hydinu, hovädzí dobytok, kone, psy, mačky a kožušínové zvieratá, teda pre všetky kategórie zvierat.

MVDr. Danica Černeková,
VETSERVIS, s. r. o. Nitra
MVDr. Juraj Šimunek,
Veterinárna poliklinika, Nové Zámky
Publikované v časopise Chovateľ 4/2010